Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PRIITA PIKAMÄEJA,
predstavljeni 9. junija 2022 [1]

Zadeva C-203/21

Kazenski postopek
proti
DELTA STROY 2003

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Okrazhen sad – Burgas (okrožno sodišče v Burgasu, Bolgarija))

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Okvirni sklep 2005/212/PNZ – Uporaba – Izrek denarne kazni pravni osebi za neplačilo davčnih obveznosti – Sankcija kazenske narave – Domneva pripisa kaznivega dejanja pravni osebi – Domneva storitve kaznivega dejanja – Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Členi od 47 do 49 – Načelo zakonitosti in sorazmernosti kaznivih dejanj in kazni – Domneva nedolžnosti – Pravica do obrambe – Sorazmernost“

1. Profesor P. Wachsmann je na vprašanje, postavljeno na začetku njegovega prispevka, o možnosti, da imajo pravne osebe temeljne pravice, dal naslednji odgovor, katerega preprostost se prereka s pronicljivostjo: „Zakaj ne, če hočemo?“ [2] Preučitev sodne prakse evropskih sodišč za temeljne pravice, naj zasedata v Strasbourgu ali Luxembourgu, razkriva, da je bila očitno taka njuna volja, saj sta sodišči vse posledice – ker akti tega skoraj ne vsebujejo – [3] izpeljali iz pravne osebnosti, ki jo imajo ta pravna bitja, in torej iz njihove sposobnosti imeti pravice in obveznosti. [4]

2. Ta ugotovitev je bistvena v okviru zakonodaj držav članic, ki na splošno priznavajo načelo kazenske odgovornosti pravnih oseb ali kot v postopku v glavni stvari omogočajo, da sodišče tem osebam izreče upravno sankcijo kazenske narave, ki temelji na dvojni domnevi, in sicer domnevi, da se družbi pripiše domnevno kaznivo dejanje, ki ga je storil njen zastopnik. Ta zadeva je pomembna, ker se bo moralo Sodišče vprašati o združljivosti takih predpisov z vidika načel učinkovitega sodnega varstva, domneve nedolžnosti in individualizacije kazni, ki so potrjena v členih od 47 do 49 Listine.

1 Jezik izvirnika: francoščina.

2 Wachsmann, P., „Droits fondamentaux et personnes morales“, v *Vers la reconnaissance de droits fondamentaux aux États membres de l'Union européenne? Réflexions à partir des notions d'identité et de solidarité*, Bruselj, Bruylant, 2010, str. 225–235.

3 Lastninska pravica pravnih oseb je potrjena v členu 1 Prvega dodatnega protokola k Evropski konvenciji za človekove pravice, podpisani v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP), v skladu s katerim ima „[v]saka fizična ali pravna oseba […] pravico do spoštovanja svojega premoženja“. V Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) pa samo členi od 42 do 44 izrecno napotujejo na pravne osebe in jim podeljujejo pravice, in sicer pravico dostopa do dokumentov, pravico obrniti se na evropskega varuha človekovih pravic in pravico nasloviti peticije na Evropski parlament.

4 Med temeljnimi sodbami glej v zvezi s Sodiščem sodbi z dne 17. decembra 1970, Internationale Handelsgesellschaft (11/70, EU:C:1970:114), in z dne 14. maja 1974, Nold/Komisija (4/73, EU:C:1974:51).

I. Pravni okvir

A. Pravo Unije

3. V okviru te zadeve so upoštevni členi od 47 do 49 Listine.

B. Bolgarsko pravo

4. Člen 83 Zakon za administrativnite narushenya i nakazanya (zakon o upravnih prekrških in upravnih kaznih) (objavljen v DV št. 92 z dne 28. novembra 1969) v različici z dne 14. februarja 2020, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: ZANN), ki je del poglavja 4 tega zakona, določa:

„Poglavje 4

Upravne sankcije kazenske narave zoper pravne osebe in samostojne podjetnike

Člen 83. (1) […] V primerih, določenih z upoštevnim zakonom, dekretom, odlokom sveta ministrov ali občinskim odlokom, se denarna kazen lahko izreče pravnim osebam in samostojnim podjetnikom, ki pri opravljanju dejavnosti ne izpolnjujejo svojih obveznosti do države ali občine.

[…]

Člen 83a. […] (1) Vsaka pravna oseba, ki je obogatela ali bi lahko obogatela zaradi kaznivega dejanja iz člena 255 […] kazenskega zakonika in zaradi vsakega kaznivega dejanja, ki ga za račun ali na pobudo organizirane kriminalne združbe stori:

1. oseba, ki ima pooblastilo za sprejemanje zavez za pravno osebo;

2. oseba, ki zastopa pravno osebo;

3. oseba, ki jo izvoli nadzorni organ pravne osebe, ali

4. […] delavec ali zaposleni, ki mu je pravna oseba dodelila posebno nalogo, kadar je kaznivo dejanje storjeno pri opravljanju te naloge ali v povezavi z njo, se kaznuje z denarno kaznijo, ki je najmanj enaka vrednosti koristi do največ 1.000.000 BGN, kadar gre za premoženjsko korist […].

[…]

(4) […] Denarna kazen se izreče ne glede na dejansko kazensko odgovornost oseb, ki so bile udeležene pri kaznivem dejanju iz odstavka 1.

(5) […] Neposredna ali posredna korist, ki jo je pravna oseba pridobila s kaznivim dejanjem iz odstavka 1, se odvzame v korist države, če je ni treba vrniti ali povrniti, ali se odvzame v skladu s kazenskim zakonikom. Če je premoženje ali sredstvo, ki je predmet kaznivega dejanja, izginilo ali je bilo odsvojeno, se dodeli znesek, ki ustreza njegovi vrednosti v levih (BGN).

[…]

Člen 83b. […] Postopek iz člena 83a se začne na obrazložen predlog državnega tožilca, pristojnega za preučitev zadeve ali spisa v zvezi z zadevnim kaznivim dejanjem, pred Okrazhen sad (okrožno sodišče, Bolgarija), na območju pristojnosti katerega ima pravna oseba sedež, in v primerih iz člena 83a(2) pred Sofiyski gradski sad (okrožno sodišče za mesto Sofija):

1. […] Potem ko se pri sodišču vloži obtožni akt, sklep s predlogom, da je storilec kaznivega dejanja oproščen kazenske odgovornosti in da se mu izreče upravna kazen, ali sporazum o kazni;

[…]

(2) Predlog mora vsebovati:

1. opis kaznivega dejanja, navedbo okoliščin, v katerih je bilo storjeno, in prikaz obstoja neposredne povezave med kaznivim dejanjem in koristjo za pravno osebo;

2. navedbo narave in vrednosti koristi;

[…]

5. osebne podatke oseb, obtoženih kaznivega dejanja ali obsojenih za to kaznivo dejanje;

6. seznam pisnih dokumentov, ki dokazujejo okoliščine iz točk 1 in 2, ali overjene kopije teh dokumentov;

7. seznam oseb, ki jih je treba povabiti;

[…]

Člen 83d. […]

[…]

(2) Sodišče, ki odloča v sestavi sodnika posameznika, preuči predlog na javni obravnavi, ki se je udeleži državno tožilstvo in na katero je povabljena pravna oseba.

(3) Neudeležba zastopnika pravne osebe na sojenju, če je bilo vabilo zakonito, sodišču ne preprečuje, da odloči o zadevi.

(4) Sodišče zbere dokaze po uradni dolžnosti ali na predlog strank.

(5) Sodišče obravnava zadevo in na podlagi zbranih dokazov presodi:

1. ali je zadevna pravna oseba pridobila protipravno korist;

2. ali obstaja povezava med storilcem kaznivega dejanja in pravno osebo;

3. ali obstaja povezava med kaznivim dejanjem in koristjo, ki jo je pridobila pravna oseba;

4. kakšni sta narava in vrednost koristi in ali je ta premoženjska.

(6) Sodišče sprejme odločbo, s katero:

1. izreče denarno kazen; [ali]

2. zavrne izrek denarne kazni.

[…]

Člen 83e. […] (1) Odločba Okrazhen sad (okrožno sodišče) na podlagi člena 83d(6) se lahko izpodbija s pravnim sredstvom [kaznovane osebe] ali pritožbo (‚protest') [državnega tožilstva] pri Apelativen sad (višje sodišče, Bolgarija) v 14 dneh od vročitve te odločbe strankam.

[…]

Člen 83f. […] (1) Postopek, v katerem je Okrazhen sad (okrožno sodišče) ali Apelativen sad (višje sodišče) izreklo pravnomočno odločbo, se lahko obnovi, kadar:

1. se s pravnomočnim sklepom ali pravnomočno sodbo ugotovi, da so nekateri pisni dokazi, na podlagi katerih je bila odločba izdana, ponarejeni ali vsebujejo napačne informacije;

2. se s pravnomočnim sklepom ali pravnomočno sodbo ugotovi, da je sodnik, državno tožilstvo, stranka ali intervenient v postopku storil kaznivo dejanje v zvezi s svojo udeležbo v postopku;

3. je bila po začetku veljavnosti odločbe o izreku denarne kazni pravni osebi oseba iz člena 83a(1), točke od 1 do 4, oproščena s pravnomočno sodno odločbo ali je državno tožilstvo končalo predhodni postopek, ki je bil prekinjen v primerih iz člena 24(1), točka 1, zakonika o kazenskem postopku;

4. se po začetku veljavnosti odločbe odkrijejo okoliščine ali dokazi, ki jih stranka ali sodišče ni poznalo in ki so posebej pomembni za zadevo;

5. je bila z odločbo Evropskega sodišča za človekove pravice [(v nadaljevanju: ESČP)] ugotovljena kršitev [EKČP], ki je posebno pomembna za namene zadeve;

6. je bila med postopkom storjena bistvena kršitev določb postopka.

(2) Predlog za obnovo postopka se lahko vloži v šestih mesecih od seznanitve z dejstvom, ki je vzrok za obnovo postopka, in v primerih iz odstavka 1, točka 6, od začetka veljavnosti odločbe Okrazhen sad (okrožno sodišče) ali Apelativen sad (višje sodišče).

(3) V primeru predloga za obnovo postopka se izvršitev odločbe, ki je začela veljati, ne odloži, razen če sodišče odloči drugače.

(4) Predlog za obnovo postopka lahko vložijo:

1. okrožni tožilec;

2. pravna oseba, ki ji je bila izrečena denarna kazen.

[…]

(7) Zadeva se obravnava na javni obravnavi ob udeležbi državnega tožilstva. Na obravnavo je vabljena tudi pravna oseba.

(8) Kadar Apelativen sad (višje sodišče) meni, da je predlog utemeljen, razveljavi odločbo in zadevo vrne v ponovno odločanje, pri čemer navede, od katerega procesnega dejanja se obravnava zadeve obnovi.

Člen 83g. Za vprašanja, ki niso urejena v členih 83b in od 83d do 83f, se uporabljajo določbe zakonika o kazenskem postopku.“

5. Člen 255(1) Nakazatelen kodeks (bolgarski kazenski zakonik, v nadaljevanju: kazenski zakonik) določa:

„(1) Kdor se izogiba določitvi ali plačilu visokih zneskov davčnih obveznosti s tem, da:

[…]

2. navede lažne informacije ali prikriva resnico v obračunu, ki ga je vložil,

3. ne izda računa ali druge računovodske listine,

[…]

se kaznuje s kaznijo zapora od enega do šest let in globo do 2000 BGN.“

II. Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

6. Oseba ZK je poslovodja in zastopnica družbe Delta Stroy 2003 EOOD (v nadaljevanju: Delta Stroy) s sedežem v Burgasu (Bolgarija). V tej funkciji je bila oseba ZK 5. avgusta 2019 obdolžena, da se je v okviru trajajočega kaznivega dejanja izogibala določitvi in plačilu visokih zneskov davčnih obveznosti v skupnem znesku 11.388,98 BGN (približno 5808,38 EUR), ki ustreza obveznosti DDV v smislu bolgarskega zakona o DDV, za tri davčna obdobja, in sicer marec, april in julij 2009. To kaznivo dejanje je opredeljeno v členu 255(1), točki 2 in 3, kazenskega zakonika. Kazenski postopek zoper osebo ZK na prvi stopnji poteka pred Okrazhen sad – Burgas (okrožno sodišče v Burgasu, Bolgarija), ki je predložitveno sodišče.

7. Državni tožilec je 9. decembra 2020 pri istem sodišču v okviru ločenega postopka predlagal, naj se družbi Delta Stroy izreče denarna kazen na podlagi člena 83a in naslednjih ZANN, ker je pridobila premoženjsko korist zaradi kaznivega dejanja iz člena 255(1), točki 1 in 2, kazenskega zakonika, ki ga je storila oseba ZK. Temu predlogu je bil priložen obtožni akt zoper to osebo.

8. Predložitveno sodišče dvomi o skladnosti postopka iz člena 83a in naslednjih ZANN, s katerim lahko pravni osebi izreče denarno kazen za kaznivo dejanje, ki je predmet vzporednega kazenskega postopka, ki poteka zoper fizično osebo, ki zastopa to pravno osebo, in ki še ni bil pravnomočno končan, z Okvirnim sklepom 2005/212/PNZ[5] in z načelom zakonitosti v kazenskem pravu, potrjenim v členu 49 Listine, ki ga je treba razlagati ob upoštevanju sodne prakse ESČP v zvezi s členom 7 EKČP.

[5] Okvirni sklep Sveta z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji (UL 2005, L 68, str. 49).

9. Na prvem mestu, to sodišče meni, da dejstvo, da se pravni osebi zaradi storitve kaznivega dejanja izreče denarna kazen, ki ustreza koristi, ki jo je ta oseba pridobila ali bi jo lahko pridobila zaradi tega kaznivega dejanja, pomeni celotno ali delno zaplembo premoženjskih koristi od kaznivega dejanja na podlagi člena 2(1) Okvirnega sklepa 2005/212. Namen postopka v glavni stvari je namreč izrek kazni, imenovane „denarna kazen“, pravni osebi zaradi konkretnega kaznivega dejanja, ki ga je storil njen zastopnik. Poleg tega, ker gre za dokončni odvzem (zaplembo) premoženja, ki ga kazensko sodišče odredi v zvezi s storjenim kaznivim dejanjem, in ker člen 83g zakona o upravnih prekrških in upravnih kaznih napotuje na zakonik o kazenskem postopku, naj bi ta postopek imel vse značilnosti „kazenskega“ postopka, in ne „civilnega“ postopka.

10. Na drugem mestu, predložitveno sodišče opozarja, da člen 49 Listine potrjuje načelo zakonitosti v kazenskem pravu, ki vsebuje prepoved izreka kazni, preden se ne ugotovi, ali je bilo kaznivo dejanje storjeno. Vendar ugotavlja, da predhodnega vprašanja, ali je bilo kaznivo dejanje storjeno, ni na seznamu vseh elementov, ki jih mora kazensko sodišče presoditi na podlagi člena 83d(5) ZANN. Zadevni postopek naj bi v praksi omogočil, da se družbi izreče kazen samo na podlagi elementov obtožbe za določeno kaznivo dejanje, ki ga je storila poslovodja in zastopnica te družbe in katerega storitev ni bila ugotovljena s pravnomočno sodno odločbo, ki se je zahtevala v okviru prejšnje zakonodaje.

11. Na tretjem mestu, predložitveno sodišče pojasnjuje, da je vprašanje, ki se postavlja v tej zadevi, zelo pomembno v okviru Okvirnega sklepa 2006/783/PNZ,[6] ker nacionalna zakonodaja omogoča izrek denarne kazni pravni osebi, ki nima sedeža na ozemlju Republike Bolgarije.

12. V teh okoliščinah je Okrazhen sad – Burgas (okrožno sodišče v Burgasu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člena 4 in 5 Okvirnega sklepa [2005/212] in člen 49 [Listine] razlagati tako, da dopuščajo ureditev države članice, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče v postopku, kot je postopek v glavni stvari, pravni osebi izreče kazen zaradi konkretnega kaznivega dejanja, za katero še ni bilo ugotovljeno, ali je bilo storjeno, ker je predmet vzporednega kazenskega postopka, ki še ni pravnomočno končan?

2. Ali je treba člena 4 in 5 Okvirnega sklepa [2005/212] in člen 49 [Listine] razlagati tako, da dopuščajo ureditev države članice, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče v postopku, kot je postopek v glavni stvari, pravni osebi izreče kazen v višini premoženjske koristi, ki bi bila pridobljena s konkretnim kaznivim dejanjem, za katero še ni bilo ugotovljeno, ali je bilo storjeno, ker je predmet vzporednega kazenskega postopka, ki še ni pravnomočno končan?“

III. Postopek pred Sodiščem

13. Evropska komisija je predložilo pisno stališče.

[6] Okvirni sklep Sveta z dne 6. oktobra 2006 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi (UL 2006, L 328, str. 59).

IV. Analiza

A. Pravni okvir

14. Predložitveno sodišče je postavilo vprašanji za predhodno odločanje glede razlage členov 4 in 5 Okvirnega sklepa 2005/212 v zvezi s pravnimi sredstvi in spoštovanjem temeljnih pravic prizadetih oseb, pri čemer je izhajalo iz premise, da se to pravilo uporablja za spor o glavni stvari, kar Komisija izpodbija. Ker uporaba določb Okvirnega sklepa 2005/212 povzroča težave, je treba preveriti, ali primer, kot je opisan v predložitveni odločbi, spada na področje uporabe tega predpisa.[7]

1. Uporaba Okvirnega sklepa 2005/212

15. Najprej je treba poudariti, da je Direktiva 2014/42/EU[8] delno nadomestila Okvirni sklep 2005/212, ki se tako kot ta direktiva nanaša na zaplembo pripomočkov za kaznivo dejanje in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. V skladu z uvodno izjavo 9 navedene direktive je namreč njen namen med drugim spremeniti in razširiti določbe tega okvirnega sklepa. Natančneje, iz člena 14(1) Direktive 2014/42 izhaja, da ta direktiva nadomešča le prve štiri alinee člena 1 in člen 3 Okvirnega sklepa 2005/212 za države članice, ki jih ta direktiva zavezuje, zaradi česar so členi 2, 4 in 5 tega okvirnega sklepa ostali v veljavi po sprejetju navedene direktive.[9]

16. Okvirni sklep 2005/212 v členu 2(1) določa, da „[v]saka država članica sprejme potrebne ukrepe, ki ji omogočijo celotno ali delno zaplembo pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, za katere je zagrožena kazen odvzema prostosti več kot eno leto, ali premoženja v vrednosti, ki ustreza tej premoženjski koristi“. V obravnavani zadevi se kaznivo dejanje izogibanja določitvi ali plačilu davčnih obveznosti, obravnavano v postopku v glavni stvari, v skladu s členom 255(1) kazenskega zakonika kaznuje s kaznijo zapora od enega do šestih let in globo.

17. Glede opredelitve pojma „zaplemba“ se je treba, kot izhaja iz točke 15 teh sklepnih predlogov, sklicevati na člen 2, točka 4, Direktive 2014/42 ne glede na to, da se ta v skladu z njenim členom 3, v katerem je določen seznam kaznivih dejanj, na katere se nanaša, v tej zadevi ne uporablja *ratione materiae*. Ta pojem „zaplemba“ pomeni „dokončni odvzem premoženja, ki ga v zvezi s kaznivim dejanjem odredi sodišče“, to je dokončen odvzem lastninske pravice na tem premoženju.[10]

18. Poleg tega „premoženjska korist“ v skladu s členom 2, točki 1 in 2, Direktive 2014/42 pomeni vsako gospodarsko korist, neposredno ali posredno pridobljeno s kaznivim dejanjem, ter lahko zajema vse oblike premoženja, materialno ali nematerialno, premično ali nepremično, in pravne dokumente ali listine, ki izkazujejo pravni naslov ali upravičenje na takšnem premoženju. Denarni znesek je seveda lahko predmet zaplembe, vendar le če se lahko šteje za rezultat kaznivega dejanja, za katero je bil storilec obsojen.

7 Glej v tem smislu sodbe z dne 18. decembra 2014, McCarthy in drugi (C-202/13, EU:C:2014:2450, točka 30); z dne 25. julija 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, točka 67), in z dne 12. marca 2020, VW (Pravica do dostopa do odvetnika, če se oseba ne udeleži sojenja) (C-659/18, EU:C:2020:201, točki 22 in 23).

8 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji (UL 2014, L 127, str. 39).

9 Sodba z dne 14. januarja 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo in Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, točka 37).

10 Sodba z dne 14. januarja 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo in Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, točke od 35 do 45 in 55).

19. Čeprav je pojmoma „zaplemba“ in „denarna kazen“ skupno, da sledita v primeru storitve kaznivega dejanja, se drugi ukrep razlikuje od prvega po tem, da njegov namen ni nevtralizacija premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Namen denarne kazni je kaznovati in odvračati ter se lahko izreče neodvisno od obstoja vsakršne koristi, povezane s kaznivim dejanjem, poleg zaplembe te koristi in v nižjem, enakem ali višjem znesku glede na to korist.

20. V zvezi s tem ugotavljam, da se v pravu Unije jasno razlikuje med pojmoma „zaplemba“ in „denarna kazen“. Kot to izhaja zlasti iz členov 1 in 6 ter uvodnih izjav 1 in 2 Okvirnega sklepa 2005/214/PNZ,[11] je njegov cilj vzpostaviti učinkovit mehanizem za čezmejno priznavanje in izvrševanje pravnomočnih odločb, s katerim je fizični ali pravni osebi naložena denarna kazen zaradi storitve ene od kršitev, navedenih v členu 5 tega okvirnega sklepa.[12] V členu 1(b)(i) Okvirnega sklepa 2005/214 je pojem „denarna kazen“ opredeljen kot obveznost plačila denarnega zneska iz odločbe o obsodbi zaradi kršitve v kazenski zadevi, pri čemer je pojasnjeno, da med drugim ne zajema odredb o zaplembi pripomočkov za kazniva dejanja, ali premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem.

21. V zvezi z nacionalno ureditvijo, ki je predmet postopka v glavni stvari, je treba ugotoviti, da vsebuje enako razlikovanje, ker poleg določb o denarni kazni vsebuje poseben člen o odvzemu protipravne premoženjske koristi. Člen 83a(5) ZANN tako določa, da se neposredna ali posredna korist, ki jo je pravna oseba pridobila s kaznivim dejanjem iz odstavka 1, odvzame v korist države, če je ni treba vrniti ali povrniti, ali se odvzame v skladu s kazenskim zakonikom. Vendar ni sporno, da je edini cilj državnega tožilstva izrek denarne kazni, kot je določena v členu 83a, od (1) do (4), tega zakona.[13]

22. Poleg tega se glede na navedbe predložitvenega sodišča lahko v skladu z nacionalno zakonodajo denarna kazen izreče, tudi če dejansko ni bila pridobljena nobena korist ali celo če korist ni premoženjska, in se postopek iz člena 83a in naslednjih ZANN ne nanaša nujno izključno na protipravno pridobljeno premoženje.[14] Iz člena 83a(1) tega zakona izhaja, da denarna kazen, ki jo je mogoče izreči, lahko presega vrednost pridobljene koristi in doseže najvišji znesek 1.000.000 BGN (približno 510.000 EUR), kar v obravnavani zadevi ustreza predlogu državnega tožilca, čeprav je protipravna korist ocenjena na 11.388,98 BGN.

23. V teh okoliščinah zaradi golega dejstva, da je denarna kazen lahko enaka koristi, ki jo je pravna oseba pridobila ali bi jo lahko pridobila z zadevnim kaznivim dejanjem, tega ukrepa še ni mogoče šteti za celotno ali delno zaplembo premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, v smislu Okvirnega sklepa 2005/212 in Direktive 2014/42. Zato menim, da se Okvirni sklep 2005/212 ne uporablja za spor o glavni stvari, kar v obravnavani zadevi izključuje vsakršno upoštevnost Okvirnega sklepa 2006/783, ki ga omenja predložitveno sodišče. Nasprotno pa je treba preučiti uporabo člena 49 Listine, ki je tudi omenjen v obeh vprašanjih za predhodno odločanje.

[11] Okvirni sklep Sveta z dne 24. februarja 2005 o uporabi načela vzajemnega priznavanja denarnih kazni (UL 2005, L 76, str. 16).

[12] Sodba z dne 14. novembra 2013, Baláž (C-60/12, EU:C:2013:733, točka 27).

[13] Še enkrat naj spomnim, da v skladu s členom 83d(7) ZANN odločba sodišča vsebuje „znesek izrečene denarne kazni“ (točka 3) in „opis premoženja, ki se glede na okoliščine zapleni v korist države“ (točka 4).

[14] Glej točko 6 predloga za sprejetje predhodne odločbe.

2. Uporaba Listine

24. Spomniti je treba, da je področje uporabe Listine, kar se tiče ravnanja držav članic, opredeljeno v njenem členu 51(1), v skladu s katerim se določbe Listine uporabljajo za države članice samo takrat, kadar izvajajo pravo Unije. [15]

25. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da upravne sankcije, ki jih naložijo nacionalni davčni organi, in kazenski postopki, ki se uvedejo za kazniva dejanja na področju DDV, pomenijo izvajanje členov 2 in 273 Direktive 2006/112/ES [16] ter člena 325 PDEU in torej prava Unije v smislu člena 51(1) Listine. [17] Ker je v obravnavani zadevi denarna kazen, ki bi lahko bila izrečena družbi Delta Stroy na podlagi člena 83a ZANN, povezana s tem, da njena poslovodja in zastopnica ni izpolnjevala obveznosti glede obračuna na področju DDV, za kar je kazensko preganjana, se v skladu s to sodno prakso uporabljajo določbe Listine.

26. Ker člen 49 Listine določa načelo zakonitosti v kazenskem pravu, je treba ugotoviti še, ali ima sistem sankcij iz postopka v glavni stvari kazensko naravo. V zvezi s tem je treba opozoriti, da so v skladu s sodno prakso Sodišča upoštevna tri merila. Prvo merilo je pravna opredelitev kršitve v nacionalnem pravu, drugo je narava kršitve, tretje pa je teža sankcije, ki se lahko izreče kršitelju. Naloga predložitvenega sodišča je sicer, da ob upoštevanju teh meril presodi, ali imajo sankcije, določene z nacionalno ureditvijo iz postopka v glavni stvari, kazensko naravo v smislu člena 49 Listine, vendar lahko Sodišče, ki odloča o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, poda pojasnila, ki navedeno sodišče usmerjajo pri njegovi presoji. [18]

27. V zvezi s tem ni sporno, da je zadevna denarna kazen povezana s kaznivim dejanjem, ki je določeno in sankcionirano s členom 255 kazenskega zakonika, na podlagi katerega je zastopnica družbe Delta Stroy kazensko preganjana, ter opredeljeno v členu 83a in naslednjih ZANN, ki so del poglavja 4, naslovljenega „Upravne sankcije kazenske narave zoper pravne osebe in samostojne podjetnike“. Kazen izreče kazensko sodišče po postopku, ki ga urejajo člen 83b in členi od 83d do 83f ZANN, pri čemer člen 83g tega zakona določa, da se za vprašanja, ki niso urejena s temi določbami, uporablja zakonik o kazenskem postopku.

28. Glede na navedbe predložitvenega sodišča je namen denarne kazni kaznovati storitev kaznivega dejanja in od tega odvračati, ne pa povrniti škodo, nastalo s tem kaznivim dejanjem, kar je represivni cilj, ki je značilen za kazensko sankcijo v smislu člena 49 Listine. [19] Glede teže te kazni, in kot je bilo pojasnjeno, najvišji znesek te kazni znaša 1.000.000 BGN (približno 510.000 EUR), kar potrjuje analizo, v skladu s katero ima kazensko naravo v smislu člena 49 Listine. [20]

29. Zato ima sistem sankcij, ki ga določa nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari, po mojem mnenju kazensko naravo in ga je torej mogoče presojati ob upoštevanju temeljnih pravic, zagotovljenih z Listino, in zlasti načela zakonitosti v kazenskem pravu, določenega v členu 49 Listine.

[15] Sodba z dne 14. januarja 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo in Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, točka 30).

[16] Direktiva Sveta z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1).

[17] Sodbi z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, točke od 24 do 28), in z dne 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, točke od 8 do 21).

[18] Sodba z dne 6. oktobra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, točki 90 in 92).

[19] Glej v tem smislu sodbo z dne 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, točka 31).

[20] Glej po analogiji sodbo z dne 6. oktobra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, točki 94 in 95).

B. Prvo vprašanje za predhodno odločanje

30. Opozoriti je treba, da je v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenim s členom 267 PDEU, naloga Sodišča dati nacionalnemu sodišču koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena. Naloga Sodišča je namreč razložiti vse določbe prava Unije, ki jih nacionalna sodišča potrebujejo za odločanje o sporih, ki so jim predloženi, tudi če te določbe niso izrecno navedene v vprašanjih, ki mu jih ta sodišča postavijo. [21]

31. V teh okoliščinah je treba za koristen odgovor predložitvenemu sodišču v skladu z navedeno sodno prakso šteti, da želi to sodišče s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člene od 47 do 49 Listine razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, na podlagi katere lahko sodišče pravni osebi izreče denarno kazen zaradi kaznivega dejanja, ki ga je storila fizična oseba, ki jo zastopa, vendar celo pred vsakršno pravnomočno kazensko obsodbo te fizične osebe, in ob upoštevanju, da pravna oseba, potem ko je kaznovana, vloži pravno sredstvo, če državno tožilstvo opusti pregon te fizične osebe ali če je ta fizična oseba oproščena s pravnomočno sodno odločbo.

32. Poleg tega, čeprav EKČP ni pravni instrument, formalno vključen v pravni red Unije, saj Unija ni pristopila k njej, je treba vseeno opozoriti, da so temeljne pravice, ki so priznane z EKČP, kot splošna načela del prava Unije, kot to potrjuje člen 6(3) PEU. Namen člena 52(3) Listine, ki določa, da imajo pravice iz Listine, ki ustrezajo pravicam, zagotovljenim z EKČP, enako vsebino in obseg kot pravice, ki jih določa ta konvencija, je zagotoviti potrebno usklajenost med temi posameznimi pravicami, ne da bi to posegalo v avtonomijo prava Unije in Sodišča. [22]

33. Iz Pojasnil k Listini, ki jih je treba v skladu s členom 6(1), tretji pododstavek, PEU in členom 52(7) Listine upoštevati kot vodilo pri njeni razlagi, izhaja, da člena 47 in 48 Listine v okviru prava Unije zagotavljata varstvo, ki je podeljeno s členoma 6 in 13 EKČP. [23] Člen 49 Listine pa ustreza členu 7 EKČP.

1. Temeljna jamstva, priznana pravnim osebam

34. Kot je bilo navedeno, je načelo priznavanja temeljnih pravic pravnim osebam zdaj doseženo [24] v korist sodne konstrukcije, ki je najprej na gospodarskem področju in zlasti na področju konkurence našla plodna tla za izražanje, saj so učinki s tem povezane ureditve najprej zanimali gospodarske družbe. V sporu v zvezi s kaznovanjem kršitev konkurenčnega prava, ki ne spada *stricto sensu* med kazenske zadeve, je Sodišče uporabilo bistvena načela kazenskega prava in temeljna jamstva, vpisana v člen 6 EKČP, [25] v korist tožečih pravnih oseb. Sodišče je tako priznalo,

[21] Sodba z dne 8. maja 2019, PI (C-230/18, EU:C:2019:383, točka 42). Čeprav se postavljeni vprašanji nanašata na člen 49 Listine, se predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša tudi na pravice, ki so zagotovljene s členom 6 EKČP.

[22] Sodba z dne 2. februarja 2021, Consob (C-481/19, EU:C:2021:84, točka 36).

[23] Sodba z dne 13. septembra 2018, UBS Europe in drugi. (C-358/16, EU:C:2018:715, točka 50).

[24] Seveda je očitno, da različna narava fizičnih in pravnih oseb izključuje uresničevanje nekaterih temeljnih pravic, ki predpostavljajo odvzem prostosti (na primer prepoved mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja). Nasprotno pa je bolj zapleteno vprašanje meja uživanja različnih pravic, priznanih pravnim osebam. Sodna praksa Sodišča razkriva včasih različno obravnavanje z manjšo intenzivnostjo zaščite teh oseb, zlasti v zvezi s pravico do molka (sodba z dne 2. februarja 2021, Consob (C-481/19, EU:C:2021:84)) in varstvom osebnih podatkov (sodba z dne 17. decembra 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832, točka 79 in navedena sodna praksa)).

[25] V okviru ustaljene sodne prakse je bilo poudarjeno, da so temeljne pravice sestavni del splošnih načel prava, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, zato se Sodišče zgleduje po ustavnih tradicijah, ki so skupne državam članicam, in po smernicah iz mednarodnih pogodb o varstvu človekovih pravic, pri katerih so države članice sodelovale ali h katerim so pristopile, pri čemer ima EKČP poseben pomen (glej zlasti sodbo z dne 21. septembra 1989, Hoechst/Komisija (46/87 in 227/88, EU:C:1989:337, točka 13)).

kot je poudaril generalni pravobranilec Y. Bot,[26] uporabo načela osebne odgovornosti in njegov korelat, to je načelo individualizacije kazni in sankcij, na katerem temelji odgovornost za nezakonite omejevalne sporazume.[27]

35. Sodišče je tudi odločilo, da je načelo domneve nedolžnosti, kot izhaja iz člena 6(2) EKČP, sestavni del temeljnih pravic in da se glede na naravo zadevnih kršitev ter naravo in stopnjo strogosti z njimi povezanih sankcij uporablja za postopke v zvezi s kršitvami pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja in na podlagi katerih se lahko naložijo globe ali periodične denarne kazni.[28] Spomniti moram, da domneva nedolžnosti zagotavlja vsaki osebi, da ne bo niti označena niti obravnavana kot kriva za kršitev, dokler sodišče ne ugotovi njene krivde.[29]

36. Sodišče je to načelo, ki je določeno v členu 48(1) Listine,[30] uporabilo tudi v okviru določitve objektivnih elementov kršitve, določene s pravom Unije, v obravnavani zadevi trgovanja z notranjimi informacijami, ki lahko pripelje do naložitve upravnih sankcij kazenske narave.[31] Sodišče zagotavlja spoštovanje[32] tega načela in načela individualizacije kazni, ko se matični družbi pripiše kršitev pravil o konkurenci, ki jo je storila njena hčerinska družba, na podlagi pojma „gospodarska enota“ in domneve dejanskega izvajanja odločilnega vpliva prve na poslovno politiko druge glede na njune medsebojne kapitalske povezave.[33]

37. Glede, natančneje, uporabe mehanizma domneve in ob vključitvi sodne prakse ESČP[34] je Sodišče navedlo, da so v vseh pravnih ureditvah sicer poznane dejanske ali pravne domneve, vendar člen 48 Listine državam članicam prepoveduje, da na kazenskopravnem področju prestopijo določen prag. Konkretneje, načelo domneve nedolžnosti iz te določbe državam članicam nalaga, da morajo dejanske in pravne domneve v represivnih zakonih razumno omejiti, pri tem pa upoštevati težo zadevnega primera in ohraniti pravico do obrambe.[35]

38. Poudariti je treba, da je pravica do obrambe sestavni del različnih elementov načela učinkovitega sodnega varstva, določenega v členu 47 Listine.[36] Ta člen v prvem odstavku določa, da ima vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, pravico do učinkovitega pravnega sredstva v skladu s pogoji, določenimi v tem členu. Tej pravici ustreza obveznost, ki je državam članicam naložena s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU, da

[26] Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota v zadevi ThyssenKrupp Nirosta/Komisija (C-352/09 P, EU:C:2010:635, točki 51 in 161).

[27] Glej zlasti sodbi z dne 8. julija 1999, Komisija/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, točka 78), in z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija (C-97/08 P, EU:C:2009:536, točki 56 in 77).

[28] Glej v tem smislu sodbo z dne 8. julija 1999, Hüls/Komisija (C-199/92 P, EU:C:1999:358, točki 149 in 150).

[29] Sodba z dne 16. julija 2009, Rubach (C-344/08, EU:C:2009:482, točka 31 in navedena sodna praksa).

[30] Sodba z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija (C-89/11 P, EU:C:2012:738, točka 72).

[31] Glej v tem smislu sodbi z dne 23. decembra 2009, Spector Photo Group in Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, točki 42 in 44), in z dne 9. septembra 2021, Adler Real Estate in drugi (C-546/18, EU:C:2021:711, točka 46).

[32] V nasprotju s to sodno prakso je treba poudariti bojazljivost evropskega zakonodajalca, ki je pravne osebe izvzel s področja uporabe Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1), ker je menil, da je še prezgodaj, da bi se na ravni Unije sprejeli predpisi glede domneve nedolžnosti v zvezi s pravnimi osebami, ki bi jo bilo treba zagotoviti z obstoječimi zakonskimi jamstvi in sodno prakso, katere razvoj bo pokazal, ali obstaja potreba po ukrepanju na ravni Unije, kot je navedeno v uvodnih izjavah 14 in 15 tega akta.

[33] Glej zlasti nedavni sodbi z dne 28. oktobra 2020, Pirelli & C./Komisija (C-611/18 P, neobjavljena, EU:C:2020:868, točke od 65 do 71), in z dne 15. aprila 2021, Italmobiliare in drugi/Komisija (C-694/19 P, neobjavljena, EU:C:2021:286, točke od 52 do 59).

[34] Glej na primer sodbo ESČP z dne 23. julija 2002, Janosevic proti Švedski, CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, točka 101 in navedena sodna praksa.

[35] Sodbi z dne 23. decembra 2009, Spector Photo Group in Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, točka 43), in z dne 9. septembra 2021, Adler Real Estate in drugi (C-546/18, EU:C:2021:711, točka 47).

[36] Sodba z dne 6. novembra 2012, Otis in drugi (C-199/11, EU:C:2012:684, točka 48), v kateri Sodišče navaja tudi pravico do dostopa do sodišča. Naj spomnim, da člen 48(2) Listine določa, da je vsakemu obdolžencu zagotovljena pravica do obrambe.

vzpostavijo pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije.[37] Potem ko je Sodišče ugotovilo, da je pravica do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem potrjena v členu 47 Listine, pod naslovom VI te listine, ki se nanaša na sodno varstvo in v katerem so določena druga postopkovna načela, ki se uporabljajo tako za fizične kot za pravne osebe,[38] je odločilo, da je treba pravico do učinkovitega sodnega varstva razlagati tako, da ni izključeno, da bi se nanjo sklicevale pravne osebe, pri čemer se jim lahko v zvezi s tem pod nekaterimi pogoji dodeli pravna pomoč.[39]

39. Skratka, če je, kot v obravnavani zadevi, denarna kazen, ki se lahko izreče pravni osebi, povezana s kaznivim dejanjem in ima kazensko naravo, menim, da postopek v zvezi s to kaznijo spada na področje uporabe členov 6 in 7 EKČP in ta oseba se torej lahko sklicuje na temeljne pravice, določene v členih od 47 do 49 Listine, organi držav članic pa morajo zato zagotoviti spoštovanje teh pravic.[40]

40. Združljivost nacionalne ureditve, obravnavane v postopku v glavni stvari, je treba preučiti z vidika zgornjih preudarkov.

2. Združljivost zadevne nacionalne ureditve z vidika uporabe dvojnega mehanizma domneve

a) Uvodne ugotovitve

41. Predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe dvomi o združljivosti nacionalne ureditve s pravom Unije, pri čemer se sklicuje na sodbo G.I.E.M s.r.l in drugi proti Italiji,[41] v kateri je ESČP odločilo, da člen 7 EKČP nasprotuje temu, da se sankcija kazenske narave lahko izreče osebi, ne da bi bila dokazana in predhodno ugotovljena njena osebna kazenska odgovornost, kar pomeni, da je sodišče, ki je odločalo, ugotovilo, da so podani vsi elementi, ki sestavljajo zadevno kršitev. V nasprotnem primeru naj bi bila kršena tudi domneva nedolžnosti, zagotovljena s členom 6(2) EKČP.

42. Na prvem mestu se mi zdi potrebno poudariti, da predložitveno sodišče ni pravilno razumelo obsega zgoraj navedene sodbe. ESČP je zahtevalo predhodno ugotovitev kazenske odgovornosti kaznovane osebe, s čimer bi bila spoštovana jamstva iz člena 7 EKČP, ki pa ne bi izhajala nujno iz kazenskega postopka, skladnega z zahtevami iz člena 6 te konvencije. V tem posebnem okviru je v obravnavani zadevi štelo, da je to, da nacionalna sodišča ugotovijo vse elemente, ki sestavljajo zadevno kršitev, mogoče v bistvu analizirati kot tako ugotovitev in torej kot obsodbo v smislu člena 7 EKČP.[42]

43. ESČP je na podlagi člena 6(2) in člena 7 EKČP, katerih skupna točka je zaščititi pravico vsake osebe, da se ji ne izreče kazen, ne da bi bila ustrezno dokazana njena osebna odgovornost, seveda spomnilo na prepoved kaznovanja osebe zaradi kršitve, ki jo storila druga oseba. V obravnavani zadevi je menilo, da ukrep zaplembe, uporabljen za pravne osebe, ki niso stranke v postopku, ker

[37] Sodba z dne 6. oktobra 2020, État luxembourgeois (Pravica do pravnega sredstva zoper zahtevo za informacije na davčnem področju) (C-245/19 in C-246/19, EU:C:2020:795, točka 47).

[38] Ta ugotovitev očitno temelji na upoštevanju funkcionalnega in objektivnega pojma „subjekt“, to je udeleženca v procesu pred sodiščem, pri katerem se ne razlikuje med fizičnimi in pravnimi osebami.

[39] Sodba z dne 22. decembra 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, točki 40 in 59).

[40] Glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2021, Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty (C-338/20, EU:C:2021:805, točki 29 in 30), pri čemer so „naslovniki“ odločb, s katerimi se kaznujejo cestnoprometni prekrški, na katere se nanaša ta sodba, lahko fizične ali pravne osebe.

[41] Sodba ESČP z dne 28. junija 2018, G.I.E.M s.r.l in drugi proti Italiji (CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, točka 251).

[42] Sodba ESČP z dne 28. junija 2018, G.I.E.M s.r.l in drugi proti Italiji (CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, točke od 255 do 261).

z zakonskega vidika ne morejo storiti kaznivega dejanja, vodi v kršitev načela, v skladu s katerim ni mogoče kaznovati osebe za dejanje, za katero je kazensko odgovorna druga oseba. Poleg dejstva, da je presoja, ki jo je opravilo ESČP, očitno zelo odvisna od okoliščin obravnavane zadeve, ki so precej drugačne od okoliščin te zadeve, se mi zdi pomembno poudariti, da predložitveno sodišče tudi in predvsem ni upoštevalo predhodnega opozorila ESČP glede možne uporabe domnev, tudi na področju uporabe člena 7 EKČP, in torej domnev odgovornosti. [43]

44. Na drugem mestu ugotavljam, da so pristojnosti sodišča, ki odloča o zadevi, opredeljene v členu 83d(5) ZANN, in sicer mora to preveriti, ali je zadevna pravna oseba pridobila protipravno korist, ali obstaja povezava med storilcem kaznivega dejanja in pravno osebo ter med kaznivim dejanjem in koristjo, ki jo je pridobila ta pravna oseba, ter, nazadnje, kakšni sta vrednost in premoženjska narava protipravne koristi. Ker predložitveno sodišče meni, da nima pristojnosti za preverjanje, ali je bil storjen davčni prekršek, ki se obravnava v vzporednem kazenskem postopku zoper osebo ZK, ta člen razlaga ozko, s čimer se Komisija ne strinja. Ta institucija trdi, da je ugotovitev obstoja „protipravne“ koristi del pooblastil sodišča in da opredelitev zadnjenavedenega izraza nujno upravičuje razpravo o resničnosti kaznivega dejanja. Vendar je treba spomniti, da je v okviru postopka iz člena 267 PDEU naloga Sodišča razlagati določbe prava Unije, nacionalno zakonodajo pa lahko razlaga le predložitveno sodišče. Sodišče mora torej upoštevati razlago nacionalnega prava, kakor mu jo je predstavilo to sodišče. [44]

45. Ob tem je treba presoditi združljivost postopka iz člena 83a in naslednjih ZANN, ki temelji na dvojnem mehanizmu domneve, pri čemer je treba opozoriti, da čeprav Sodišče v postopku predhodnega odločanja ne presoja skladnosti določb nacionalnega prava ali nacionalne prakse s pravili prava Unije, pa je pristojno, da predložitvenemu sodišču da vse ustrezne elemente razlage tega prava, ki mu lahko omogočijo, da presodi tako združljivost za izrek sodbe v zadevi, o kateri odloča. [45]

b) Domneva pripisa kaznivega dejanja pravni osebi

46. Glede ureditve kazenske odgovornosti pravnih oseb, ki se uporablja v bolgarski zakonodaji, je treba ugotoviti, da gre za posebno odgovornost, omejeno na kazniva dejanja, za katera je določena, in zasnovano na podlagi reprezentativnega modela. Kazensko sodišče, ki odloča o zadevi, torej kaznivega dejanja ne more neposredno očitati zadevni pravni osebi, ker je odgovornost te osebe „pritrjena“ na odgovornost identificirane fizične osebe, za katero se šteje, da je glede na svoj položaj ravnala za račun pravne osebe, ki je morebitni ali dokazani prejemnik premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim ravnanjem. Kaznivo dejanje, ki ga je v obravnavani zadevi domnevno storila ta fizična oseba, se torej lahko očita pravni osebi in utemeljuje uveljavljanje njene odgovornosti, ne da bi morala biti dokazana njena ločena krivda.

47. Ta odgovornost pravne osebe je podobna posredni odgovornosti s poudarkom na dejstvu, da ta pravna oseba lahko deluje le prek fizičnih oseb, ki so sposobne sprejeti zaveze v njenem imenu. Taka opredelitev, ki bi lahko bila v nasprotju s členom 7 EKČP in členom 49 Listine, ki potrjujeta načelo individualizacije kazni, vseeno ni primerna za odgovornost, ki temelji na tehniki zastopanja. Zadevna fizična oseba namreč ni druga oseba v razmerju do pravne osebe, ampak je pravna oseba, s katero se identificira. Ta pravna oseba bo kazensko odgovorna kot storilec

[43] Sodba ESČP z dne 28. junija 2018, G.I.E.M s.r.l in drugi proti Italiji (CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, točki 243 in 244).

[44] Sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 52).

[45] Sodba z dne 15. aprila 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, točka 20).

kaznivega dejanja, ki ga je za njen račun storila fizična oseba, ki je sposobna sprejeti zaveze v njenem imenu in ki je uresničila elemente, ki sestavljajo kaznivo dejanje. Gre za osebno odgovornost na podlagi zastopanja, ne na podlagi substitucije.[46]

48. Poleg tega je treba ugotoviti, da ima v okviru sodnega postopka kontradiktorne narave pravna oseba možnost ovreči to domnevo pripisa kaznivega dejanja, kar torej razkriva njeno izpodbojno naravo, ki jo zahteva Sodišče.[47] ESČP je menilo, da države pri uporabi dejanskih ali pravnih domnev v kazenskih zadevah ne smejo preseči določenega praga, ki je v tem primeru presežen, kadar se osebi na podlagi domneve odvzame vsaka možnost, da se razbremeni krivde za dejanja, katerih je obtožena, s čimer torej izgubi pravico do načela domneve nedolžnosti.[48]

49. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da mora predlog sankcije, ki ga vloži državni tožilec, vsebovati nekatere elemente, opredeljene v členu 83b(2) ZANN, ki dokazujejo dokazno breme, ki ga nosi državno tožilstvo, zlasti v zvezi z naravo in vrednostjo koristi ter obstojem neposredne povezave med kaznivim dejanjem in to koristjo. Zadevna pravna oseba, ki mora biti vabljena na javno obravnavo, na kateri se preuči ta predlog, ima možnost izpodbijati ta predlog v okviru uveljavljanja svoje pravice do obrambe. Obseg sodnega nadzora, kot je opredeljen v členu 83d(5) ZANN, namreč dokazuje izpodbojno naravo domneve pripisa kaznivega dejanja, saj mora sodišče med drugimi elementi in na podlagi dokazov, ki jih zbere po uradni dolžnosti ali na predlog strank, presoditi, ali obstaja povezava med storilcem kaznivega dejanja in pravno osebo.[49] Tako je očitno, da je sodišče, ki odloča, pristojno za presojo vseh dejanskih in pravnih vprašanj, ki so upoštevna *za spor, o katerem odloča*.[50]

c) Domneva storitve kaznivega dejanja

50. Iz bolgarske zakonodaje izhaja, da se postopek pred kazenskim sodiščem lahko začne na predlog državnega tožilca, ki vsebuje osebne podatke oseb, „obtoženih“ kaznivega dejanja, in da lahko pravni osebi izreče denarno kazen „ne glede na dejansko kazensko odgovornost [fizičnih] oseb, ki so bile udeležene pri kaznivem dejanju“.[51] Pravna oseba je tako očitno lahko kazensko kaznovana za domnevno kaznivo dejanje, ki ga je storila fizična oseba, ki je sposobna sprejeti zaveze v njenem imenu, ne da bi pristojno sodišče na prvi ali višji stopnji[52] lahko presojalo resničnost tega kaznivega dejanja, saj je to vprašanje predmet sodbe v zvezi s to drugo osebo, ali prekinilo postopek do izreka te sodbe.[53]

[46] Ta model je evropski zakonodajalec izbral v različnih predpisih, zlasti v Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2005/35/ES z dne 7. septembra 2005 o onesnaževanju morja z ladij in uvedbi kazni za kršitve v zvezi z onesnaževanjem, vključno s kazenskimi sankcijami (UL 2005, L 255, str. 11), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 (UL 2009, L 280, str. 52), in Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2011/36/EU z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ (UL 2011, L 101, str. 1).

[47] Sodba z dne 23. decembra 2009, Spector Photo Group in Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, točka 44).

[48] Sodba ESČP z dne 28. junija 2018, G.I.E.M s.r.l in drugi proti Italiji (CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, točka 243 in navedena sodna praksa).

[49] Poleg tega se zoper odločbo, s katero sodišče pravni osebi izreče denarno kazen, lahko vloži pritožba v štirinajstih dneh od vročitve te odločbe strankam. Pristojno višje sodišče ima možnost tako odločbo spremeniti ali razveljaviti.

[50] Sodba z dne 9. septembra 2021, Adler Real Estate in drugi (C 546/18, EU:C:2021:711, točka 53).

[51] Glej člen 83b(2), točka 5, in člen 83a(4) ZANN. V obravnavani zadevi ni sporno, da je na datum predloga za sprejetje predhodne odločbe kazenski postopek zoper poslovodjo in zastopnico družbe Delta Stroy zaradi prikrivanja pri obračunih DDV še vedno potekal.

[52] Iz nobenega elementa spisa, predloženega Sodišču, ni mogoče sklepati, da ima višje sodišče širše pristojnosti kot prvostopenjsko sodišče v zvezi s presojo odgovornosti pravne osebe.

[53] Iz predložitvene odločbe je razvidno, da sta zadevni fizična in pravna oseba postopkovno obravnavani ločeno, in ni mogoče šteti, da lahko prva v okviru pregona, uvedenega proti njej za isto kaznivo dejanje, uveljavlja pravico do obrambe, ki jo ima druga oseba. Ta pravica je namreč subjektivna, tako da morajo imeti zadevne stranke možnost učinkovitega uveljavljanja te pravice, ne glede na naravo postopka, ki se vodi zoper njih (sodba z dne 9. septembra 2021, Adler Real Estate in drugi (C-546/18, EU:C:2021:711, točka 59)).

51. Seveda je mogoče navesti, da mora predlog državnega tožilca vsebovati opis kaznivega dejanja, v katerem so natančno opredeljene okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno, in seznam pisnih dokumentov, v katerih so podane te okoliščine, ki lahko dokazujejo dejanja, ki s svojim videzom omogočajo, da je pripisovanje razumno verjetno.[54] Poleg tega člen 83f ZANN predvsem določa možnost obnove postopka, med drugim na pobudo kaznovane pravne osebe, če državno tožilstvo opusti pregon zoper to fizično osebo, kadar dejanje ni bilo storjeno ali ne pomeni kaznivega dejanja,[55] ali če je ta oseba oproščena s pravnomočno sodno odločbo.[56] Sodišče, pri katerem se vloži predlog za obnovo postopka, lahko ob koncu kontradiktornega postopka in če meni, da je tak predlog utemeljen, razveljavi odločbo, s katero je bila izrečena kazen.[57] Domneva storitve kaznivega dejanja se torej lahko ovrže.

52. Vendar je treba ugotoviti, da se v zvezi z zadevno pravno osebo lahko izda pravnomočna obsodilna odločba,[58] ki ji sledi izvršitev, ne da bi ta oseba imela možnost predstaviti svoje stališče glede storitve davčnega prekrška, ki se ji pripisuje, pred sprejetjem te odločbe, ki objektivno posega v njen položaj, kar je lahko v nasprotju s spoštovanjem pravice do obrambe.[59]

53. Poleg tega obnova zgoraj navedenega postopka pomeni izvajanje izrednega pravnega sredstva, ki pomeni nadaljevanje prvega postopka,[60] katerega začetek je povezan z dogodkom, ki se je s časovnega vidika zgodil naključno. Predstavljati si je mogoče, da se odločba o oprostitvi fizične osebe, ki je predmet pregona, lahko izda šele po vložitvi pravnih sredstev, kar bo ustrezno podaljšalo trajanje tega postopka. Dokler traja kazenski postopek proti zastopniku družbe, kot v obravnavani zadevi, ta družba dejansko ne more vložiti predloga za obnovo postopka pri sodišču, ki je pristojno za ugotavljanje neobstoja storitve kaznivega dejanja, ki ji je bilo pripisano, in s tem neutemeljenosti izrečene kazenske sankcije. Za dostop do takega sodišča pa ne smejo biti določeni taki pogoji, zaradi katerih bi bil ta čezmerno otežen,[61] saj zadevni pravni osebi ne more biti odvzeta zgoraj navedena možnost za čas, ki presega razumni rok. Tak položaj bi lahko bil v nasprotju s pravico do dostopa do sodišča.[62]

54. Dejstvo ostaja, da sta pravica do dostopa do sodišča in načelo spoštovanja pravice do obrambe absolutna, vendar lahko pod nekaterimi pogoji vsebujeta omejitve.[63]

[54] Spomniti je treba, da je Sodišče v bistvu odločilo, da mora ob spoštovanju pravic, ki jih zagotavlja pravo Unije, zlasti Listina, nacionalna davčna uprava imeti možnost, da se pri ugotovitvi obstoja goljufije v zvezi z DDV opre na dokaze, pridobljene v nekončanih kazenskih postopkih, ki se ne nanašajo na davčnega zavezanca (sodbi z dne 16. oktobra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, točka 38), in z dne 24. februarja 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, točka 37)).

[55] Glej točko 2 predložitvene odločbe.

[56] Člen 4(2) Protokola št. 7 k EKČP določa možnost, da se glede na okoliščine obnovi kazenski postopek, če obstajajo dokazi o novih ali na novo odkritih dejstvih ali pa če je v prejšnjih postopkih prišlo do bistvene napake, ki bi lahko vplivala na izid sojenja.

[57] Nastanek enega od zadevnih položajev, in sicer, da državno tožilstvo opusti pregon zoper to fizično osebo, kadar dejanje ni bilo storjeno ali ne pomeni kaznivega dejanja, ali da je ta oseba oproščena, ne pušča nobenega dvoma o izidu te nove obravnave zadeve glede na mehanizem pripisa kaznivega dejanja zaradi zastopanja, uporabljen za utemeljitev odgovornosti pravne osebe.

[58] Če se zoper to odločbo ne vloži pritožba ali če ni zavrnjena (glej člen 83e(5) in člen 83f ZANN).

[59] Glej po analogiji sodbi z dne 16. oktobra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, točki 41 in 52), in z dne 4. junija 2020, C.F. (Davčni nadzor) (C-430/19, EU:C:2020:429, točka 30). Ta sodna praksa Sodišča o upravnih postopkih davčnega nadzora na področju DDV se mora *a fortiori* uporabiti v okviru postopka, ki se na istem področju lahko konča z izrekom denarne kazni kazenske narave.

[60] Glej v tem smislu sodbo z dne 5. junija 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, točka 39).

[61] Glej v tem smislu sodbo z dne 14. novembra 2013, Baláž (C-60/12, EU:C:2013:733, točka 46).

[62] Glej po analogiji sodbo z dne 24. februarja 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, točka 51).

[63] Sodbi z dne 24. februarja 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, točka 50), in z dne 16. oktobra 2019, Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, točka 43).

d) Omejitev temeljnih jamstev

55. Člen 52(1) Listine določa, da se izvrševanje pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, lahko omeji, prvič, če so te omejitve predpisane z zakonom, drugič, če spoštujejo bistveno vsebino zadevnih pravic in svoboščin, in tretjič, če so ob upoštevanju načela sorazmernosti nujne ter dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih.[64] V zvezi s tem opozarjam, da Sodišče zahteva, da pri uporabi dejanskih ali pravnih domnev v kazenskih zadevah obstajajo „razumne meje“, pri čemer se upošteva teža zadevnega primera in ohranja pravica do obrambe. Po mnenju ESČP morajo države zagotoviti ravnovesje med tema elementoma; drugače povedano, uporabljena sredstva morajo biti razumno sorazmerna z zastavljenim legitimnim ciljem.[65]

56. Na prvem mestu ugotavljam, da je iz predložitvene odločbe razvidno, da je pravna podlaga ureditve odgovornosti pravne osebe za zadevni davčni prekršek določena v členu 83a in naslednjih ZANN, tako da je treba šteti, da je določen z nacionalno zakonodajo. Na drugem mestu, ta ureditev po mojem mnenju spoštuje bistveno vsebino temeljne pravice do učinkovitega sodnega varstva v zvezi z obema njenima sestavnima elementoma, ki sta spoštovanje pravice do obrambe in spoštovanje pravice do dostopa do sodišča. Z navedeno ureditvijo se namreč ne dvomi o teh pravicah. Za polno uveljavljanje teh pravic je določen samo procesni okvir, ki vključuje izvajanje izrednega pravnega sredstva.[66]

57. Na tretjem mestu, zdi se mi, da je ureditev odgovornosti pravne osebe iz člena 83a in naslednjih ZANN v skladu s ciljem v splošnem interesu. Čeprav predložitvena odločba ne vsebuje pojasnil, je namreč mogoče šteti, da je taka ureditev del izpolnjevanja obveznosti vsake države članice, da sprejme vse potrebne zakonske in upravne ukrepe, s katerimi zagotovi, da je dolgovani DDV v celoti pobran na njenem ozemlju, in se bori proti utajam.[67] Člen 325(1) PDEU tako državam članicam nalaga obveznost, da preprečujejo goljufije in vsa druga nezakonita dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, z ukrepi, ki so odvračilni in učinkoviti. V zvezi s tem je treba spomniti, da lastna sredstva Unije v skladu s členom 2(b) Sklepa 2007/436/ES, Euratom[68] med drugim zajemajo prihodke iz uporabe enotne stopnje od harmonizirane osnove za odmero DDV, ki je določena v skladu s pravili prava Unije, zato obstaja neposredna zveza med pobiranjem prihodkov od DDV ob spoštovanju prava Unije, ki se uporabi, in dajanjem na razpolago ustreznih sredstev iz naslova DDV iz proračuna Unije, saj lahko vsaka vrzel pri pobiranju prvih povzroči zmanjšanje drugih.[69]

58. Države članice imajo za zagotavljanje pobiranja teh prihodkov v celoti in s tem za zagotavljanje varstva finančnih interesov Unije svobodo pri izbiri sankcij, ki se uporabijo in ki lahko zajemajo upravne sankcije, kazenske sankcije ali kombinacijo obojih. Kazenske sankcije pa so lahko nujne za učinkovito in odvračilno preprečevanje nekaterih primerov velikih utaj na področju DDV, kot se to zahteva s členom 2(1) Konvencije, pripravljene na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji, o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti, podpisane 26. julija 1995 v Bruslju[70] v povezavi s členom 1(1) te konvencije. Države članice morajo zagotoviti

[64] Sodba z dne 6. oktobra 2020, État luxembourgeois (Pravica do pravnega sredstva zoper zahtevo za informacije na davčnem področju) (C-245/19 in C-246/19, EU:C:2020:795, točka 51).

[65] Sodba ESČP z dne 23. julija 2002, Janosevic proti Švedski (CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, točka 101).

[66] Glej po analogiji sodbo z dne 6. novembra 2012, Otis in drugi (C-199/11, EU:C:2012:684, točki 63 in 64).

[67] Glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, točka 25).

[68] Sklep Sveta z dne 7. junija 2007 o sistemu virov lastnih sredstev Evropskih skupnosti (UL 2007, L 163, str. 17).

[69] Sodba z dne 17. januarja 2019, Dzivev in drugi (C-310/16, EU:C:2019:30, točki 25 in 26).

[70] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 8, str. 57.

tudi, da pravila kazenskega postopka, določena z nacionalnim pravom, omogočajo učinkovito kaznovanje kaznivih dejanj, povezanih s takimi ravnanji. V tem okviru mora v prvi vrsti nacionalni zakonodajalec sprejeti potrebne ukrepe. Po potrebi mora spremeniti svojo ureditev ter zagotoviti, da postopkovna ureditev, ki se uporablja za pregon kaznivih dejanj, ki škodijo finančnim interesom Unije, ni taka, da iz razlogov, ki izhajajo iz te ureditve, pomeni sistemsko tveganje nekaznovanosti dejstev, ki pomenijo tako kaznivo dejanje, in zagotoviti varstvo temeljnih pravic obdolženih oseb.[71]

59. Na četrtem mestu, čeprav mora predložitveno sodišče ob upoštevanju konkretnih okoliščin zadeve v glavni stvari preveriti, ali niso omejitve, ki so uvedene z bolgarsko ureditvijo odgovornosti, očitno nesorazmerne glede na zastavljeni cilj,[72] je mogoče ugotoviti, da naložitev upravnih ali kazenskih sankcij zaradi kršitve obveznosti glede obračuna na področju DDV načeloma zagotavlja spoštovanje ureditve na tem področju in da je zato primerna za doseganje zastavljenega cilja.[73]

60. V zadevnem mehanizmu je namen tega, da prvostopenjsko sodišče sprejme odločbo o izreku denarne kazni pravni osebi, zagotoviti hiter potek postopkov za ugotavljanje in kaznovanje davčnih prekrškov, ki temeljijo na razumni verjetnosti očitanih dejanj[74] in njihovi pripisljivosti pravni osebi in fizični osebi, ki je sposobna sprejeti zaveze v njenem imenu. Ta fizična oseba, ki se ji neposredno očitajo njena kazniva ravnanja, kar preprečuje vsakršno izognitev odgovornosti, ve, da pravno osebo izpostavlja hkratnemu začetku pregona in izreku sankcij kazenske narave zaradi njenega ravnanja. Možnost kaznovanja pravne osebe v zgodnji fazi postopka omejuje tveganje nekaznovanosti, ki je lahko med drugim povezano s pripravo insolventnosti zaradi goljufije. Omogoča izvajanje pritiska na družbo, da bi bila ta prisiljena k spoštovanju svojih davčnih obveznosti. V tem okviru se zadevna nacionalna ureditev po mojem mnenju lahko šteje za učinkovit instrument preprečevanja in kaznovanja kriminalitete podjetij, ki so zavezanci za DDV. Instrument, ki je toliko bolj potreben v okviru sistema obdavčenja, temelječega na informacijah, ki jih zagotovijo davčni zavezanci.

61. Poleg tega se zdi, da ni nobenega ukrepa, ki bi bil manj zavezujoč od tega mehanizma in primeren za tako učinkovito doseganje ciljev boja proti goljufijam v zvezi z DDV.[75] V zvezi s tem ugotavljam, da prejšnja različica ZANN, ki je sankcijo za pravno osebo pogojevala s pravnomočno obsodbo fizične osebe, ki je sposobna sprejeti zaveze v njenem imenu, ne zagotavlja, kot se mi zdi, enakih jamstev glede učinkovitosti v zvezi s preprečevanjem tveganja nekaznovanosti in nujnostjo, da se v čim krajšem času kaznuje huda oblika gospodarskega kriminala, ki škodi javnemu interesu in tudi interesom konkurenčnih podjetij, ki spoštujejo davčno zakonodajo.

62. Nazadnje, ne zdi se, da obstaja očitno nesorazmerje med zastavljenimi cilji in nevšečnostmi, ki jih povzroča procesni okvir, ki združuje prvi postopek, za katerega velja dvostopenjsko sodno varstvo, in revizijo,[76] vendar mora predložitveno sodišče preveriti oba elementa.

[71] Glej v tem smislu sodbo z dne 17. januarja 2019, Dzivev in drugi (C-310/16, EU:C:2019:30, točke 27, 29 in 31).

[72] Glej v tem smislu sodbo z dne 6. septembra 2012, Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, točka 59).

[73] Glej po analogiji sodbo z dne 14. oktobra 2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Igralni avtomati) (C-231/20, EU:C:2021:845, točka 44).

[74] V obravnavani zadevi se mi zdi, da ugotovitev goljufije v zvezi z DDV, povezane s tem, da poslovodja in zastopnica pravne osebe ni izpolnila obveznosti obračuna na tem področju, ne bi povzročala velike težave pri dokazovanju.

[75] Glej v tem smislu sodbo z dne 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, točka 68).

[76] Glej v tem smislu sodbo z dne 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, točka 69). Drugače povedano, povzročene neprijetnosti ne smejo biti nesorazmerne glede na zastavljene cilje.

63. Prvič, ni sporno, da če sodišče, ki odloča, meni, da je predlog za obnovo postopka, ki ga vloži pravna oseba, utemeljen, odločbo o izreku sankcije razveljavi in zadevo vrne v ponovno odločanje.[77] Poleg dejstva, da se izvršitev take odločbe v primeru takega predloga samodejno ne odloži, predloženi opis nacionalne zakonodaje ne vsebuje navedb o usodi morebitnih izvršitvenih ukrepov in možnem vračilu izrečene kazni po razveljavitvi odločbe o izreku sankcije, ki se mi zdi nujno. Spomniti moram, da je Sodišče v okviru sorodne problematike odločilo, da so države članice načeloma dolžne vrniti dajatve, ki so bile pobrane v nasprotju s pravom Unije, in da zahtevek za vračilo neutemeljeno plačanega DDV izhaja iz pravice do vračila neupravičeno plačanega zneska, ki je namenjena temu, da se posledice nezdružljivosti dajatve s pravom Unije odpravijo tako, da se nevtralizira ekonomsko breme, ki je bilo s to dajatvijo neutemeljeno naloženo subjektu, ki ga je ne nazadnje tudi dejansko nosil.[78] Poleg tega morajo pogoji vračila presežka DDV davčnemu zavezancu omogočiti predvsem, da pod ustreznimi pogoji dobi povrnjene vse terjatve, ki izvirajo iz tega presežka, kar pomeni, da se povračilo izvede v razumnem roku in da sprejeti način vračila davčnemu zavezancu nikakor ne sme povzročiti nobenega finančnega tveganja.[79]

64. Drugič, zdi se, da iz predložitvene odločbe izhaja, da kaznovana pravna oseba do predloga za obnovo postopka ne more nasprotovati izvršitvi odločbe, ki ima resne posledice za njeno finančno zdravje, vključno s tveganjem stečaja. V teh okoliščinah mora predložitveno sodišče po mojem mnenju preveriti, ali zadevna nacionalna ureditev omogoča oziroma ne preprečuje sprejetja začasnih ukrepov, kot je prekinitev postopka izvršbe, v izjemnih primerih, če je to potrebno zaradi nujnih okoliščin[80] ali, drugače povedano, za preprečitev nastanka nepopravljivih negativnih posledic.

65. Ob teh dveh pridržkih menim, da sta domnevi, uporabljeni v nacionalni ureditvi, ki je predmet postopka v glavni stvari, razumno omejeni v skladu z zahtevo Sodišča.

C. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

66. Glede na predhodno ugotovitev, da se Okvirni sklep 2005/212 ne uporablja, in glede na vsebino predlaganega odgovora na prvo vprašanje za predhodno odločanje je treba po mojem mnenju drugo vprašanje za predhodno odločanje preoblikovati tako, da predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali člen 49 Listine nasprotuje ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki določa, da je denarna kazen, izrečena pravni osebi, najmanj enaka vrednosti protipravne koristi.

[77] V primeru opustitve pregona fizične osebe ali njene oprostitve se je treba vprašati o predmetu in torej smislu nove obravnave zadeve v zvezi z odgovornostjo pravne osebe v okviru ureditve, ki temelji na tem, da se tej pravni osebi pripiše domnevno kaznivo dejanje, ki ga je storila ta fizična oseba, in očitno o kumulaciji odgovornosti, ki prepoveduje pregon samo pravne osebe za kršitev njenega zastopnika, ne da bi se raziskala in ugotovila krivda tega zastopnika.

[78] Sodba z dne 24. februarja 2022, SC Cridar Cons (C-582/20, EU:C:2022:114, točka 55). Poleg tega je ESČP v okviru presoje razumnih meja, v katerih lahko države izvršijo odločitev o zvišanjih davka, preden se odloči o tožbi v zvezi s takimi zvišanji, menilo, da je treba upoštevati možnost vrnitve v prejšnji pravni položaj v primeru ugoditve taki tožbi in torej možnost vračila vsakega zneska, ki ga je davčni zavezanec plačal neupravičeno (glej sodbo ESČP z dne 23. julija 2002, Janosevic proti Švedski, CE:ECHR:2002:0723JUD003461997, točke od 105 do 109).

[79] Glej v tem smislu sodbo z dne 6. julija 2017, Glencore Agriculture Hungary (C-254/16, EU:C:2017:522, točka 20).

[80] Glej v tem smislu sodbe z dne 18. marca 2010, Alassini in drugi (od C-317/08 do C-320/08, EU:C:2010:146, točka 67); z dne 14. junija 2017, Menini in Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, točka 61), in z dne 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, točki 70 in 71). Sodišče je v teh odločbah presodilo, da načelo učinkovitega sodnega varstva, znova potrjeno v členu 47 Listine, ne nasprotuje nacionalnim ureditvam, ki vložitev pravnega sredstva na sodišču pogojuje s predhodno izvedbo postopka izvensodne poravnave oziroma mediacije ali z obveznostjo izčrpanja razpoložljivih upravnopravnih sredstev, med drugim če ti postopki ne povzročijo bistvene zakasnitve za vložitev pravnega sredstva pred sodiščem in če je v izjemnih primerih mogoče odrediti začasne ukrepe, če je to potrebno zaradi nujnih okoliščin.

67. V zvezi s tem je treba spomniti, da mora strogost sankcije ustrezati teži zadevne kršitve, pri čemer taka zahteva izvira tako iz člena 52(1) Listine kot tudi iz načela sorazmernosti kazni, določenega v členu 49(3) te Listine. To načelo se mora upoštevati pri določitvi pravil o določanju višine glob in pri presoji elementov, ki se lahko upoštevajo pri določitvi globe. Iz sodne prakse Sodišča prav tako izhaja, da upravni ali represivni ukrepi, ki jih dovoljuje nacionalna zakonodaja, ne smejo presegati tistega, kar je nujno za uresničitev ciljev, ki jim legitimno sledi ta zakonodaja.[81] Čeprav je presoja, ali znesek sankcije ne presega tega, kar je nujno za uresničitev teh ciljev, v pristojnosti predložitvenega sodišča, je treba temu sodišču nakazati, kateri elementi iz postopka v glavni stvari bi mu omogočili ugotoviti, ali je naložena sankcija v skladu z načelom sorazmernosti.[82]

68. Kot je bilo pojasnjeno, je namen nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari – če je to njen legitimni cilj – kaznovati davčno utajo, v obravnavani zadevi dejstvo, da je oseba ZK z goljufijo povzročila, da se je družba Delta Stroy, katere poslovodja in zastopnica je, izognila obveznosti določitve in plačila DDV, s čimer je tej družbi zagotovila korist v višini 11.388,98 BGN. Glede podrobnih pravil za določitev denarne kazni ta ureditev določa možnost, da sodišče družbi izreče globo, ki je „najmanj enaka vrednosti koristi do največ 1.000.000 BGN“. Mehanizem tako omogoča različne ravni kazni znotraj lestvice z najvišjo mejo, ki je izražena pavšalno, in najnižjo mejo, ki ustreza samodejnemu prevzemu zneska protipravne koristi, pri čemer mora sodišče, ki odloča o obsodbi preganjane pravne osebe, upoštevati te zneske. Zato se lahko šteje, da zadevna ureditev sodišču prepušča, da med določenima mejama prilagodi kazen ob upoštevanju teže kaznivega dejanja in položaja njegovega storilca.

69. Ali lahko zgolj obstoj spodnje meje vseeno utemeljuje ugotovitev, da potrebna individualizacija kazni, izražena z načelom sorazmernosti, ni upoštevana? Ugotavljam, da je bila v zvezi z upravno sankcijo, izrečeno v primeru previsoke ocene zneska presežka DDV, ugotovljena nesorazmernost take sankcije, ker njenega najnižjega zneska ni bilo mogoče zmanjšati glede na zelo posebne okoliščine obravnavane zadeve.[83] Na področju nezakonite ponudbe iger na srečo z igralnimi avtomati je Sodišče menilo, da naložitev najnižje globe za vsak nedovoljen igralni avtomat ni nesorazmerna glede na težo zadevnih kršitev. Vseeno je dodalo, da mora nacionalno sodišče glede „višine te najnižje globe“ pri presoji njene sorazmernosti upoštevati razmerje med zneskom globe, ki bi lahko bila naložena, in ekonomsko koristjo, ki izvira iz storjene kršitve, zato da so kršitelji odvrnjeni od storitve take kršitve, hkrati pa se mora ob upoštevanju vseh okoliščin primera prepričati, ali tako naloženi najnižji znesek ni nesorazmeren glede na to korist.[84]

70. Pomembno se mi zdi poudariti, da so te rešitve in ubeseditve očitno usklajene s posebnimi okoliščinami obravnavanih zadev, ki se jasno razlikujejo od te zadeve, ki se nanaša na kršitev obveznosti obračuna v zvezi z DDV. Poleg tega se lahko zdi paradoksalno, če ne protislovno, da se na eni strani dopušča sorazmernost sistema sankcij, ki vključuje minimalno globo, ki po definiciji sodišče omejuje pri presoji višine globe, in da se na drugi strani od njega zahteva, da tega ne upošteva zaradi okoliščin zadeve.

[81] Sodba z dne 6. oktobra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, točke od 97 do 99).

[82] Sodba z dne 15. aprila 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, točka 28).

[83] Sodišče je v sodbi z dne 15. aprila 2021, Grupa Warzywna (C-935/19, EU:C:2021:287, točka 37 in izrek), odločilo, da se ta sankcija brez razlikovanja uporablja v primeru, v katerem je nepravilnost posledica napake pri presoji, ki sta jo storili stranki transakcije, glede njene obdavčljivosti, za katero je značilno, da ni indicev za goljufijo in da ni izgube prihodkov za državno blagajno, kot tudi v primeru, v katerem take posebne okoliščine niso podane.

[84] Sodba z dne 14. oktobra 2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Igralni avtomati) (C-231/20, EU:C:2021:845, točki 46 in 47).

71. Nazadnje moram spomniti, da je Sodišče na splošno navedlo, da mora strogost sankcij ustrezati teži kršitev, ki se z njo sankcionira, med drugim zato, da se zagotovi resničen odvračilni učinek,[85] ki zahteva upoštevanje ekonomske koristi, pridobljene s kršitvijo.[86] V tem okviru in glede na pomen, ki se v sodni praksi Sodišča v smislu uresničevanja cilja pobiranja celotnega DDV priznava boju proti kaznivim dejanjem na področju DDV,[87] obstoj spodnje meje za to vrsto kazni, ki jo pomeni globa,[88] ki ustreza morebitni ali dejanski protipravni ekonomski koristi, ne presega, kot se zdi, tega, kar je potrebno za dosego tega cilja.

V. Predlog

72. Ob upoštevanju zgornjih preudarkov predlagam, naj se na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo Okrazhen sad – Burgas (okrožno sodišče v Burgasu, Bolgarija), odgovori:

1. Člene od 47 do 49 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo ureditvi države članice, ki za boj proti davčnim utajam določa domnevo pripisa domnevnega kaznivega dejanja, ki ga za račun pravne osebe stori fizična oseba, ki je sposobna sprejeti zaveze v njenem imenu, tej pravni osebi in denarno kazen, ki se za to izreče tej pravni osebi, brez poseganja v njeno pravico, da lahko te domneve ovrže v okviru pravnega sredstva na sodišču zoper določbo o izreku sankcije, in če konkretna pravila za uveljavljanje tega pravnega sredstva ne vplivajo nesorazmerno na pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem in na spoštovanje pravice do obrambe.

2. Člen 49(3) Listine o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, ki kot odziv na to, da davčni zavezanec krši svoje obveznosti obračuna v zvezi z DDV, določa sistem sankcij, v okviru katerega se lahko izreče globa, katere najnižji znesek ustreza ali bi lahko ustrezal odvzeti protipravni ekonomski koristi, če ta ureditev zagotavlja uresničevanje cilja boja proti davčnim utajam in ne presega tega, kar je potrebno za dosego tega cilja.

[85] Glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2021, ECOTEX BULGARIA (C-544/19, EU:C:2021:803, točka 100), pri čemer je treba spomniti, da je nujnost odvračilnih ukrepov izrecno določena v členu 325 PDEU.

[86] Sodišče je v sodbi z dne 24. februarja 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli in Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-452/20, EU:C:2022:111), odločilo, da se ne zdi, da sistem sankcij, ki zato, *da bi se kršiteljem odvzele ekonomske koristi*, ki izhajajo iz kršitve prepovedi prodaje tobačnih izdelkov mladoletnikom, in jih odvrača od kršitve te prepovedi, določa kumulacijo sankcij, to je globe in odvzema dovoljenja za obratovanje prodajalne, presega tisto, kar je potrebno za zagotovitev cilja varovanja zdravja ljudi in zlasti zmanjšanja razširjenosti kajenja pri mladih.

[87] Sodba z dne 20. marca 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, točka 44 in navedena sodna praksa).

[88] Drugače bi veljalo za kazni odvzema prostosti.